

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 6 fl., $\frac{1}{2}$ an 3 fl., $\frac{1}{4}$ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$ an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unitatea

Fóe bisericéscă-politică.

Insertiuni

Un sir garmond: o dată 7 cr., a dóua órá 6 cr., a treia órá 5 cr., și de fiesce care publicatiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la redactiunea și Administratiunea Unității în Blaș.

Anul IX.

Blaș 9 Decembre 1899.

Numérul 49.

Monumentul lui Íancu.

Procesul de la Alba-Íulia a re-deșteptat o serie de dureri și de insulte, cari dormitaū în adêncul inimilor nóstre. A re-deșteptat amintirea lui Íancu, aceluí Íancu, care întrégă viața și-a jertfit-o pentru idealul renascerii nóstre ca popor. Dar e puțin o viață de om, e puțin o sută, o mie de vieți, când lupta nu se pórtă cu forțe egale, când „nu sint vremile sub cărma omului, ci bietul om sub vremi!“ A trebuit să sucombă, ca toți eroii de tragedii, dar căderea lui este o apoteosă, care își aruncă lumina ei bine-făcătoare pe vécuri înainte.

Căci Íancu a fost un tip, o sintesă a aspirațiunilor nóstre naționale, a loialității față de tron, a bunătății de inimă proprie poporului nostru. Și acestui tip, acestei slăvite umbre a neamului nostru, am voit cu căți va ani înainte să-i ridicăm monument, un mic vot de pietate marelui nostru Íancu. S'a pornit colecta în 1894 — timpuri de pie memorie — în 1895 a fost oprită prin un ordin polițenesc, care nu peste mult a fost revocat. S'a continuat apoi mai de parte colectarea. Dl T. L. Albini a depas banii în România la dl Slavici, pentru siguranță. Eraū deja mai la 5000 fl. Atunci, fără veste, se pune la cale procesul în contra dlui T. L. Albini. A fost deținut mai mult de un an de zile până va da samă de

toți banii colectați, cari interim aū fost puși la dispoziția „Asociațiunii.“

Pentru ce a fost deținut dl Albini? Pentru ca să dea samă despre banii, ce-i colectase? Ei bine, a dat samă; banii s'aū aflat până la cel din urmă crucer. Dl Albini — după temniță de un an — a fost achitat.

Cum vine înse tribunalul, să confisce colecta însa-și? Ce are a face procesul de defraudare cu colecta pentru monumentul lui Íancu?

Nimic.

Și numai atunci vom înțelege confiscarea acésta „ex machina“, dacă premitem, că dl Albini a fost deținut nu pentru suspiționare de defraudare, ci pentru că a îndrăsnit a lua asupra-și manipularea fondului lui Íancu. De cât că atunci dl Albini a fost numai pars pro toto, și dacă tribunalul ar fi voit să fie corect, ar fi trebuit să dețină — în arest preventiv, bineînțeles — pe toți Românii, cari aū contribuit cu mult-puținul lor la acésta colectă a urgisitului Íancu.

Chiar prin enunțarea sentinții, când tribunalul aduce în legătură dóue lucruri diferite — procesul pentru defraudare, și confiscarea colectei făcută cu învoirea și scirea guvernului — ne face să ajungem la trista convicție, că motorul principal al urzirii acestui proces este șovinismul, ér ținta finală a fost, să șicaneze pe bietul popor român.

E de ajuns apoi o privire fugitivă asupra ținutei agresive a presidentului și mai ales a procurorului, în decursul pertractării ca convingerea nóstră de-sevîrșită să fie.

E de ajuns, să fie la mijloc numele lui Íancu, pentru ca șovinismul să se deslănțuéscă cu întréga lui furie pătimașă și în atriul justiției, un slujbaș al oblăduirii, să aibă ne mai pomenita cutezanță de a numi pe una din cele mai slăvite umbre ale trecutului nostru istoric *căpitan de tâlhari!*

Íancu, căpitan de tâlhari!

Dle procuror, ai rêsfoit dta paginile istoriei? Ai cetit dta scrieri de ale conaționaliilor dtale, cari ridică în slavă însuflețirea ideală și bunătatea de inimă a eroului, pe care dta îl numesci căpetenie de tâlhari?

Cređi dta, că dacă ideile politice ale lui Íancu aū diferit de cele ale lui Kossuth, însemnă în dată, că cel dintăi a fost hoț și tâlhar?

Dta, carele ceri verdicturi „Ó Felsége a király nevében“, nu fi că prea e amară ironie, când numesci bandit, pe un om, care și-a spus viața pentru tron, în o vreme când contrarii lui politici luptaū pentru estermnarea aceluia-și tron?

Da . . . Íancu a fost hoț și tâlhar: În mintea lui ageră, în sufletul lui nobil și uman s'a plămădit visul unui viitor mai fericit pe sama Romanilor; a luptat luptă fățișă și cinstită întru realizarea lui și a cădūt cu mințile

Feuilleton.

În pragul însurătorii.

Aurel Lungu a făcut cunoștință cu Lelia Florescu la un picnic, la care nu erau de față de cât familii fôrte alese și bogate. Aurel Lungu adicătelea a ajuns și el acolo numai dus de un funcționar mai înalt, un baron de nascere, cunoscutul don Juan blond, căruia Iaū zis damele mai guralive la patinat:

— Apoi grijă să fie dansatori destul.

Dansator apoi nu-l vorba, că era Aurel. Băiat frumos și fercheș, dansa admirabil, nu-l mare minune, că Lelia dansa bucuros cu el. Și acésta nici n'a tînuit-o.

— Așa-i, că într'a 23 a vii în Continental? Dar să vii negreșit. Așa-i că vii, I-a zis și de trei ori!

Dar acolo nu era așa ușor să primesci invitare. Tinerii, cari aranjaū acésta petrecere alegeaū invitații. Societatea era atât de alésă, în cât erau numai unul și unul. Baronulci îi trebuī nu puțină osteneță până în fine reuși să-l pună în listă și pe Lungu.

Toemai voi să-i zică:

— Las'o în colo frate. La ce zorul acesta de a participa. Acesta te costă peste o sută de fl. Nici eu nu m'ași duce, de nu ar trebui să însoțesc pe sora mea.

Dar totuși îi fu milă de bietul băiat să-l supere așa. În fine dacă are chiar așa mare poftă, las să mERGă și el. Nici nu-i cunoscea împrejurările. Atâta scia, că mamă-sa avea ceva avere în jurul Brașovului, dar cât valora asta baronul zEU nu o scia.

Până atunci băiatul se părea a fi fôrte cruțator, dar din asta nu poți garanta cum va fi înainte. Cruțarea, altora le este în sânge, mai bine îi tinesce mâncarea într'o odaie sERACĂ și retrasă de cât într'un otel de primul rang. Pe alții de acasă îi deprind cu cele mai frumoșe și mai fine obiceiuri și în urma urmelor tot se lapEDă de ele.

Așa a fost și cu Aurel Lungu. La al doilea picnic voia să intrECă pe toți cei alaiți cavaleri. În paușă muzica țiganilor a trebuit să-l cante aprópe tot lui și chiar și dómna Florescu s'a pronunțat despre dînsul.

E fôrte plăcut băiatul.

Cei alaiți tineri încă mai toți sint de acord, că e plăcut și bun băiat. Câte unul tot mai întreba. Dar cine e acest Aurel

Lungu? Până acum nici de nume nu l-am auzit. Dar la șampanie nedumerirea a dispărut.

Ce sară încântătoare. Aurel Lungu era nebun de fericire, când la cină a șEgut de a drEpta Leliei. Chiar și cei alaiți tineri se miraū:

— Uitați la el mă!

Căci Lelia Florescu era cunoscută și recunoscută de față frumoșă bine crescută și fôrte avută. Unica sică a marelui proprietar Ștefan Florescu.

Și acum ușa îi era deschisă în casa lor și era óspe de tótă ziua primit cu mare afabilitate. Duzina de curtizani a trebuit să se retragă dinaintea lui. Din ochii Leliei îi strálucia o rază dulce de fericire.

Adevérat, că un strop de amarEla intrase și în pocalul lui de noroc. Îi apEsa greū sufletul, că trebuia să despóie pe mamă-sa. Din mica sa lEfa nu putea face pe cavalerul. A trebuit să cERă telegrafice de la mamă-sa 300 fl. apoi ER 300 fl. și în fine 500 fl.

BÉtrina femeie în căsuța sa sătEscă își clătina nedumerită capul. De ce-i trebuie atâția bani lui Aurel! Mai mult de 1000 fl. în timp de o lună și jumătate!

perdute cu inima sfâșiata. A respins decorații și onoruri, a umblat vagabundând în desnădăjduirea lui, îndurând miseria . . .

Și dacă am voit să ne arătăm pietatea față de memoria lui, pentru ce s'a pornit gonă asupra colectei, când știut este, că nu există sentiment mai nobil, ca acela, prin care obștea își manifestă dragostea față de omenii ei binemeritați? Să fim numai noi opriți de la această firăscă și demnă manifestație? Să fim într'adevăr constrinși a crede, că cinci zeci de ani nu au fost de ajuns, ca să se uite atrocitățile rebelului civil, că Ungurii nu voesc să-l ierte pe Iancu nici mort?

Cu toate, că sintem sub impresia bruscă a procesului, totuși nu putem crede, că sentința se va aproba la Tablă și la Curie. Avem nădejde, că fondul adunat să ni-se restituie și așteptăm.

Și dacă nădejdea nu ni-se va realiza, mai avem ultimul, supremul gând: să ne plângem chiar Maestății Sale, căci pentru tronul Lui și-au versat sângele omenii eroului batjocorit.

Er dacă — . . . dar să nu mai continuăm, să ne oprim la această nădejde.

Nădejdea a fost dór steaua conducătoare a bietului Iancu

Acte sinodali.

Continuăm schițarea unora din rapoartele prezentate Sinodului arhidieceșan.

Secretariul *Dr Isidor Marcu* raportând despre activitatea purtătorilor Oficiilor protopopescei prezintă un voluminos studiu de vre-o 6 cõle. Din acesta apare, că au intrat în 1898 la Oficiile protopopescei 13975 acte, dintre cari la finea anului numai 123 au

Dar soriõra lui Aurel, care e acasă și încă nu-i măritată o îmbună și o îndemnă pe mamă-sa în favorul fratelui său:

— Să-i trimitem mamă dragă. Cine sci ce lipsă mare va avé Aurel?!

Și biata femeie, căreia Aurel îi este lumina ochilor e gata la ori și ce jertfă pentru el, de și mai scõte din când în când câte o lamentare. În anul trecut n'a zis el:

— Lasă mamă dragă, că de azi înainte voi trăi din leafa mea?

Și uită, că acum ér îi trebuie bani. Și ce sumă însemnată de o dată!

Dar nici nu-i este așa ușor sãrmanei veduve să iee împrumut atâta bani, căci la banca din B. mai are câte va câmbișõre neplătite, de pe timpul când Aurel era la universitate și apoi de când a fost ajutor de concipist fără plată în minister și mai trebuia să cheltuiască și pentru educația Clarei.

— Ce bine că am venit cel puțin eu acasă — zise fata, barêmî pentru mine nu mai trebuie să cheltuesc!

Și într'adevăr, că cu ea nu avea nici o cheltuială. Ea nu se cerea nicăiera. Nu-i trebuia nici haine de primăvară. Cele din anul trecut erau mai nouă, le putea purta și în anul acesta și chiar și în cel alalt

rãmas neresolvite, ér până la 1 Nov. 1899 au intrat 11279 și au rămas neresolvite 122. Se constată o laudabilă regularitate și acuratețã în împlinirea oficiului și a ordinațiunilor Preaven. Consistor, sînt înse și excepțiuni. În manipularea banilor oficiuș nu e destulă acuratețã, nepurtându-se în tot locul cărți de evidență. La sfârșitul lui Octobrie 1899 erau pe la oficiuș 456 fl. 47 cr., taxele restante pentru fondurile arhidieceșane până la același termen erau de peste 3 mil fl. Diferința asta provine mai ales din faptul, că nu se pregătesc cu ocazia spedării banilor conspecte acurate și detaiate, așa că mai ales atunci când se succed protopopi, următorul adese nu află nimic despre taxele neincassate de înaintașul lui. Se mai constată lipsa rapoartelor protopopescei referitoare la visitațiunile parohiale, cari să presinte o iconă vie despre starea parohiilor și a averilor lor. Importanța acestor relațiuni mai cresce și prin faptul, că din acestea s'ar vedé și starea moralității credincioșilor, virtuțile și defectele și vițiile de cari sufer. În legătură apoi s'ar puté mai bine afla mijlocele pentru sanarea rãului. Și mai mult încă relațiunile acestea ar aréta și zélul și neglijința, capacitatea, interesul sau neglijința preoților din singuraticile parohii districtuali.

Din cât s'a făcut până acum în această direcție apare, că averea cultului gr-catholic, a fost evaluată în 5 milioane fl. necomputându-se aci valõrea fondurilor. Suma acésta nu e nici ea destul de exactă și sinodul a și luat dispoziții ca ea să se facă cât mai exactă.

Cu durere se constată și aceea, că starea moralității poporului lasă de dorit. Luxul, vițiile, alcoholismul, concubinatul și alte nãravni rele, au luat locul datinelor simple și curate din vechime. Pentru sanarea relelor acestora s'a făcut până acum de tot prea puțin; de abia câte-va reuniuni pentru înfrumșetarea bisericilor (de tóte 13), câte-va coruri de țerani și o singurã reu-

fără să le mai strice. Era o fată înțeleptă și plină de bunătăți.

— Pe ce am și da noi banii? Mai bine să-i trimitem bietului Aurel mamă dragă.

Și bietului Aurel îi trebuia tot într'una bani. Le-a scris, că trebuie să-și aranjeze locuința. Acum nu mai põte locui în odaie mobilată luată cu luna. Acésta nu se cuvine. Ce ar zice cei alaltî cunoscuți ai săi? Omul trebuie să trăiescã amésurat poziției sale. Trebuie să-și cumpere mobile. Și mobilele sînt fõrte scumpe în Pesta.

Dar scrise și o veste fõrte îmbucurătoare. Așa credea, că nu peste mult le va surprinde cu o noutate fõrte plăcută.

— Ce să fie acésta? se întrebaũ mama și fata.

Clara pãrea că ea a gãcit-o. Aurel se căsãtoresce.

— Se dee Dumnezeu — suspină bẽtrãna cu fericire. Numai de ar avé mireasa ceva zestre și să fie din casã cinstitã căci familia nãstrã, de și a fost sãracã a avut tot de una nume bun.

(Va urma.)

niune de temperanță, și rari bibliotecele poporali. Se reclamă de urgență esecutarea prudentă a hotãririilor sinodali din 1869 și 1889.

De asemenea se mai constată nefuncționarea forurilor protopopescei și a senatelor școlastice protopopescei, cari ar fi de mult folos și ar puté încãt-va ușura administrația arhidieceșană.

Raportorul cere de închierie purtarea ziarelor de evidență despre banii intrați și relațiuni în tótã forma despre visitarea parohiilor.

Dupã cum se scie în jurul acestui raport s'a încins o vie discuție, atât în ce privesce administrația proprie, cât și aflarea celor mai potrivite mijloce pentru delãturarea vițiilor din mijlocul poporului.

Procesul pentru colecta monumentului lui Iancu s'a pertractat înaintea tribunalului din Alba-Iulia în zilele 30 Novembre și 1 Decembre a. c. Acusatul Tit L. Albini a avut ca apărător pe avocatul din Arad Dr Ștefan C. Pop. Ca martori au figurat d-nii: Dr E. Dăian, Silvestru Moldovan, Victor Tordășan, Ioan Moța și V. Dressnandt. Tribunalul s'a compus ast fel: președinte Korbuly Lukács, juđi Barta N. și Dr Atzel Béla. Procuror substitut Lázár Árpád.

Procedura tribunalului, a presidentului în deosebã, a fost vehementă, furiõsã, grosolană chiar.

Abia a douã zi sãra s'a adus sentința, asupra căreia ne-am espus pãrerile la alt loc.

Sentința e urmãtoarea:

1. Acusatul T. Liviu Albini este achitat, în lipsa doveșilor, de acușatiunea defraudãrei.

2. E declarat înse de vinovat pentru transgresiunea ordinului ministerial, prin care s'a oprit colectarea de bani în favorul unui monument lui Avram Iancu, și osendit pentru acésta la 15 zile areșt, 100 fl. amendã și purtarea speselor de proces.

Zilele de areșt se socotesc împlinite prin areștul preventiv, ce acusatul l'a suportat în decurs de 13 luni; ér amenda și speșele de proces se considerã ca neincassabile, dupã ce acusatul nu are avere.

3. Enunță confiscarea sumei de 4701 fl., adunată pentru monumentul lui Avram Iancu, și dispune vicespanului din Arad a secestra banii depuși la „Victoria“ și vicespanului din comitatul Albei-inferiõre a recerca pe președintele „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ ca să-i transpunã libelul de depunere de la „Victoria“.

Contra sentinței s'a făcut apel la Curia.

Viena în contra alcoholismului. — Cetim în „Patria“: „Înainte de vre-o câte-va zile s'a dat ordin, ca de acum înainte crișmele să se închidã Sãmbãta de la õrele 5 dupã amiazã până Duminecã dimineța, și de Duminecã de la amiazã până Lunã dimineța. Acest ordin este de-o însemnatate imensã. Discutarea lui se impune decã de sine singur, și datoria nãstrã este a ne precisa și noi punctul nostru de vedere față de el. Mășura acésta decretată de guvernul central din Viena, o salutãm cu cea mai vie bucurie, ca primul semn, ce ne dovedesce, că cercu-

rile normative din centrul imperiului sînt pe cale a pune capăt devastării alcoolismului și la noi în țară, unde un regim fatal a înădușit până acum ori-ce mișcare antialcoolică“.

Revistă politică.

Austria. Zilele trecute a fost convenirea celor două delegații (austriacă și ungară) în Viena. Scopul convenirii a fost să statorască pentru anul venitorii speșele împreunate cu susținerea celor trei ministere comune. Speșele acestea vor fi acoperite de către cele două jumătăți ale imperiului după proporția stabilită mai înainte din partea deputațiilor. Tote trei ministerele comune: de război, externe și finanțe, ne presintă un budget mai mare ca în trecut. Causa este urcarea salarelor funcționarilor de la ministerul de externe și finanțe pe cum și a ofițerilor de la armata comună. Ca să ne mărginim la un singur cas, numai pentru urcarea plăților ofițerilor se recer cu 10 milioane corone mai mult ca în trecut.

Cu ocaziunea delegațiilor Monarhul s'a întreținut cu deputații cehi, cari erau în delegațiunea austriacă, esortându-i, ca luând în considerare interesele statului, să înceteze cu obstrucțiunea. Deputații cehi au răspuns, că ei sînt gata ori când la așa ceva, numai cât mai întâi guvernul Clary să dirégă ceea ce stricase mai înainte prin revocarea ordonanțelor de limbă.

Spre împăcarea Cehilor și a Nemților s'a esmis din partea stîngei și a dreptei parlamentare din Austria câte o subcomisiune de 10 membri, cari să se sfătuiască în jurul cestiunilor: cum s'ar pute sista obstrucțiunea cehă și cum s'ar pute implini pretensiunea Cehilor, ca limba lor în provinciile curat cehe să fie limbă oficiosă.

Serbia. Raporturile diplomatice dintre Rusia și Serbia încep a se îmbunătăți. Agentul diplomatic rusesc din Belgrad, Mansurov, s'a reintors la postul său și nu peste mult se așteptă și denumirea unui consul rusesc în locul lui Sadvski revocat pentru tot de a una. În urma acestei schimbări de ținută a Rușilor, guvernul sêrbesc încă în decursul lunii acesteia va denumi delegat pentru curtea rusescă în locul fostului delegat Gruici. Persoana, carea va fi însărcinată cu acest oficiu, pe cum se crede, va fi delegatul sêrbesc din Muntenegru, generalul Mosin. Probabil, că schimbându-se raporturile, regele Alesandru va agrafia din incidentul onomasticeii Țarului Nicolae pe toți condamnații politici din timpul din urmă.

Anglia. Ministrul de externe englez îndreptase zilele trecute o circulară către puterile europene, inspirată, pe cum se zice, de către împăratul germân. În această ministru notifică, războiul ce Anglia îl pòrtă cu Transvaalul. Prin

circulara acésta Anglia tacite a retras, ce a fost zis la începutul războiului, că adecă ea nu are de lucru cu o putere inimică ei cu o provincă supusă ei, și a recunoscut independința Transvaalului.

Un fapt mult discutat în ziaristică e vorbirea, ce a ținut-o în Leichester ministrul coloniilor, Chamberlain. Vorbind el despre războiul cu Transvaalul între altele a zis, că acesta este cel mai mare război al generației actuale. Anglezii și dacă vor învinge nu vor avea nici un câștig din învingerea aceea. Onoarea, interesele engleze, dreptatea și neobservarea convențiilor solemne au fost motivele, cari i-au îndemnat pe ei la luptă. De aci trece ministrul englez și vorbește despre noua triplă alianță, ce ar exista între Germania, Anglia și Statele-Unite. Acesta este faptul, ce se discută în ziaristică. E adevărat, că ziarele oficiose germâne pe cum și cele americane, negă esistența unei atari alianțe, dar alții susțin, că negarea acésta ar fi numai pentru ochii lumii, pe când alianța întru adevăr s'ar fi făcut cu ocaziunea călătoriei împăratului germân în Anglia.

Transvaal. Războiul încă tot decurge ori mai bine zis sta pe loc și Burii și Anglezii. Tótă schimbarea, ce s'a făcut în timpul din urmă, e, că luptele au luat dimensiuni mai mari. Căci până acuma mai tôte puterile erau concentrate în Natal, pe câmpul de luptă din ost, ér în vest abia unele trupe de Burii asediau orașele Kimberley și Mafeking. Acum înse după ce o parte a armatei engleze a pornit pe câmpul de luptă din vest, a fost de lipsă ca și numărul Burilor să se înmulțescă în partea acésta. Și ei s'au și înmulțit prin africanerii, cari s'au dat pe partea lor.

Numărul soldaților englezi din Africa sudică se apropie la 60 mil, dintre cari vre-o 30 mil sînt în Natal, ér restul în țara Capului și pe câmpul de luptă din vest. Cam tot atâta e și numărul Burilor de sub arme.

Ciocniri în zilele din urmă nu au fost, afară de una, ce s'a întimplat pe câmpul de luptă din vest, despre carea ziceau Anglezii, că a fost o învingere strălucită a lor. După cum s'a constatat înse mai târziu, a fost o atare învingere, în cât dacă Anglezii vor mai avea parte de câte va victorii de acestea, atunci pot să capituleze. Și într'adevăr în ciocnirea acésta Anglezii din 9 mii oameni au perdt două.

Înmulțirea armatei engleze împarte armata Burilor. Căci aceștia ținând încă și acuma asediate orașele de mai înainte o parte a lor trebuie să împedecă ajutorarea celor asediați de către trupele engleze, ér o altă parte să oprască împreunarea trupelor engleze sosite deja cu acelea, ce vor sosi de aci în colo pe câmpul de luptă.

Corespondințe.

Reverendissimul Dn Dr Augustin Lauran canonic gr. cat. în Oradea-mare ne rógă ca să dăm loc următoarelor:

Rectificări de idei.

Constatarea, ce o face „Tribuna“ în Nr. 237, că articolul meu din Nr. 44 al „Unirii“, referitoriu la așa numita „Autonomiă“, „stă pe punctul de vedere dogmatic cel mai intransigent“, ar merita tótă recunoștința mea, dacă „Tribuna“ nu și-ar bate joc de aceea. că cineva, astăzi, în cele dogmatice, pòte fi încă și intransigent; pentru că într'acésta 'mi consiste fala, că eu în cele dogmatice, într'adevăr, nu admit transacțiune, din causă, că „dogmele“, ca adevăruri cuprinse în depositul revelațiunii dumnezeesci, al cărui custode fidel și interprete autentic este biserica, fiind adevăruri absolute: ca „proximae fidei“, sînt adevăruri absolute și consecințele nemijlocite ale acelor; în cât, cel ce ar fi în stare, a face din acelea, ori macar și numai din unul dintr'acele adevăruri absolute, recunoscute de atari, obiect de tocmelă și de transacțiune, nu numai că ar fi om fără caracter, dar ar fi vrednic să se socotescă de dejosit la condițiunea brutelor, de cari numai mintea îl deosebesc pe om; ér mai neraționabil, și așa mai fără minte nu pòte lucra nime, de cât cel transigent încă și în cele dogmatice, chiar din causă, că amésurat principiului „contrariorum eadem est ratio“, nimica nu pòte fi mai raționabil, de cât a ne vleca mintea noastră cea mărginită, în obsequiul înțelepciunii și auctorității nemărginite a lui Dumnezeu, carele ne-a descoperit nouă adevărurile cele dogmatice ale sîntei noastre religii. Adecă: „Zis'a cel nebun în inima sa: nu este Dumnezeu“. (Ps. XIII. 1.)

Chiar din acest punct de vedere, mă simt, ca prin o putere irezistibilă, interiormente îndemnat, a rectifica prin acestea și unele aglomerațiuni de enunțări greșite și fără nici un ord logic, ale cutărui G. S. „Din diecesa Orășii-mari“, apărute în Nr 247 și 248 al „Tribunei“, tot la adresa articolului meu de mai sus, pentru că și după Constituțiunea Apostolică „Sapientiae christianae“ a Sfinții Sale Pontificele Leone XIII „Christianae quidem sapientiae nihil tam obest, quam non esse cognitum“, dar alt cum încă, stă scris: „Qui habet sermonem meum, loquatur sermonem meum vere“ („Întru carele este cuvîntul meu către el, povestescă cuvîntul meu întru adevăr“. Ierem. XIII. 28.)

1. Mai înainte de tôte, nu stă aceea, ce îmi atribuesc G. S., ca și cum eu aș susține, că în starea presentă, „bisericii nu-i lipsesc alt ceva, de cât să fie scòsă de sub aripelile ocrotitoare ale statului“, pentru că biserica nici când n'a respins ocrotirea, adecă apărarea, ori scutul ce i s'ar fi oferit din partea statului, ci numai ingerința în ceea ce cad în sfera jurisdicțiunii bisericesci, pentru că ingerința acésta involvază aspirarea bisericii, prin coarctarea libertății și a independinței acesteia. Alta este a nume a apêra independința jurisdicțiunii bisericesci: alta a o trage aceea la sine, fie din partea puterii lumesci, fie chiar și din partea credincioșilor, datorința căroră este obedința și supunerea auctorității bisericesci legitime, subminarea căreia din partea puterii lumesci este prepotință, ér din partea credincioșilor

anarchia. Pentru aceea și Pontificele S. Leone cel Mare în epist. 125 îndreptată către Împăratul Leone August, scrie că: „Debes incunctanter advertere, regiam potestatem tibi non solum ad mundi regimen, sed maxime ad Ecclesiae praesidium esse collatam, ut ausus nefarios opprimendo et quae bene sunt statuta defendas, et veram pacem his, quae sunt turbata restituas“. Ceea ce puternicii lumii numai așa o vor pute presta corect, dacă în casurile concrete nu vor preveni, ci vor urma judecățile bisericii. Și de acesta să se țină credincioșii dacă, ca demni de numele de credincioși, vreau să presteze într'adevăr bun serviciu bisericii, întru apărarea drepturilor inalienabile ale aceleia-și.

2. E injurios pentru biserică postulatul, nemijlocit după aceste, ast fel formulat a lui G. S., ca „și credincioșilor să li se dea în biserică acelea drepturi, ce le-au avut în catacombe și pe timpul persecuțiilor“, pentru că acest postulat învâlcă ceea ce presupune, derogătoare bisericii, ca și cum biserică, cu timpul, ar fi scurtat pe credincioși în acelea drepturi, cari le competese lor în virtutea constituțiunii dumnezeiești a bisericii; ceea ce este diametral opus învățaturii dogmatice despre „indefectibilitatea“ bisericii, conform căreia, biserică trebuie să perdureze nestrămutat, cu aceea-și constituțiune dumnezească, până la sfârșitul veșnicilor.

3. Deosebirea nenimerită ce o face G. S. între organismul „in sacris“ a bisericii, și între manifestarea vieții religioase și biserică „circa sacra“, nu poate să însemne alta, de cât o confuziune regretabilă de idei, carea vedește, că G. S. vrând a învăța pe alții, nici el nu știe de ce să se țină în materia subversătoare, pentru că pronunțând dînsul că organismul așa numit „in sacris“ al bisericii cade „în domeniul altei împărății“, adică divers de domeniul împărăției în care cade manifestarea, cum o numește, a vieții religioase și biserică „circa sacra“: pierde din vedere, că între organismul bisericii și manifestarea vieții religioase, este acel raport, carele există necesariu între *causă* și *efect*, și prin urmare și una și alta trebuie să cadă în domeniul unuia și aceleia-și împărăției. — Causa acestei confuziuni de idei nu poate fi alta de cât că, pe cum am accentuat-o eu aceea și în articolul excepționat (p. 12), unii, (și așa și G. S.) „nefiind în chiar cu subiectul jurisdicțiunii biserică“, au pierdut din vedere, că cuvîntul grecesc „Hierarchia“, nu înseamnă alta pe latinesce, de cât „Sacer Principatus“, sau „Sacrum Imperium“, și așa G. S. nici aceea nu știe, că subiectul jurisdicțiunii biserică, din ordinațiune dumnezească fiind „Hierarchia“: toate afacerile biserică, atât „in sacris“, cât și „circa sacra“, cad exclusiv în sfera de competență a acestei „Jurisdicțiunii sacre“, carea singură este chemată a dispune mijloacele auctoritative așa, că din aplicarea corăspundătorii a acelor, să rezultă scopul sacru intenționat.

4. Nu știu ce înțelege G. S. sub „guvernarea spirituală a bisericii“, despre carea afirmă a fi rămas, după însărcinarea celor șapte diaconi cu administrarea celor materiale, numai singur pe lângă apostoli. Dacă înse G. S. din întâmplare ar fi Preot: trebuie să și-o însemne bine, că, în calitatea lor de „adnexe celor spirituali“, sînt lucruri „sacre“ chiar și pămînturile parohiale, din pia liberalitate a bisericii, destinate pentru sustentarea congruă a „sacrilor“ sîi ministri,

pe cum și acel „sacru edificiu“, în carele „ministrii sacri“, Preoții, își îndeplinesc în mod special aceea „sacră misiune“, despre carea vorbind Apostolul a zis: „Așa să ne socotescă pe noi omul, ca pe nisce slugi ale lui Christos, și ispravnicii ai tainelor lui Dumnezeu“ (I. Cor. IV. 1.) Din care cauză, chiar așa comite sacrilegiu acela, carele vătămă dreptul de proprietate al bisericii, ca și carele ar vătămă vre un loc sacru, ori vre o persoană sacră. De unde, deosebirea sacrilegiului, în sacrilegiu personal, local, și real. Din ce ușor o poate înțelege G. S. și aceea, că pentru ce dară, jurisdicțiunea Hierarchiei biserică se estinde, nu numai asupra persoanelor și a locurilor „sacre“, ci chiar și asupra averilor biserică, ca așisderea „sacre“. Alt cum din aceea, că pe timpul Apostolilor, administrarea celor materiale a fost concredută celor șapte Diaconi, nu numai că nu urmăzează aceea, ce o deduce G. S. că adică administrarea averilor biserică, ar căde a fără de competența Hierarchiei, ci urmăzează chiar contrariul; pentru că, abstragînd de la aceea, că și Diaconatul este unul dintre ordurile hierarchice; conform principiului juridic „Qui aliquid per alium facit, per se ipsum fecisse censendus est“: tot Hierarchia le-ar administra acelea, încă și dacă Hierarchia ar însărcina cu așa ceva pe vre unul, ori pe mai mulți mireni probați și esperti, pentru că în acel cas, respectivi mireni, ca mandatarii, ori instrumente abile ale Hierarchiei, în deplină dependență de la acesta, ar executa numai dispuneriile jurisdicțiunii biserică, al cărei subiect este Hierarchia. Din acest principiu izvorește și dispuneriile Conciliului nostru Provincial II (Tit. VI. Cap. II.) prin cari se normezează administrarea averilor biserică pe teritoriul Provinciței noastre. — Dacă înse sub „guvernarea spirituală a bisericii“, rămasă, ca mai sus, pe lângă Apostoli, G. S. ar înțelege aceea, că jurisdicțiunea Hierarchiei, nu se estinde de cât numai la cele interne ale sufletelor omenești: această teorie, conform celor desfășurate în articolul excepționat, ar fi simplaminte „eretica“. Biserică militantă, în urmarea „comuniunii sfinților“, este ce e drept în legătură atât cu biserică triumfantă din ceri, cât și cu cea purgantă din locul curățitoriu, pentru că rugăciunile Sfinților din ceri le sînt spre folos și „viatorilor“, adică celor călători către patria cerescă, éra sufragiile acestora le folosesc și sufletelor din Purgatoriu; dar fiind că membrii bisericii militante pe pămînt, nu sînt numai nisce suflete despărțite de trup, ci ómeni viețuitori, constătători și din suflet, și din trup: așa și jurisdicțiunea Hierarchiei se estinde, nu numai la sufletele, ci și la persoanele lor întregi, în cât adică constă din suflet și trup, regulându-le, prin legi corăspundătoare, toate relațiunile vieții lor pămîntesci și interne și externe, cărora cine nu se supune, — îi este rostită sentința: „Să-ți fie ție ca un păgân și vameș“ (Mat. XVIII. 17.)

5. Tot în acel loc al corăspundinței Sale, confundând G. S. forma esențială ori substanțială a organismului biserică, cu forma accidentală a aceluia-și: de o parte afirmă, că biserică antică în unele privințe era „democratică“, de și e lucru știut, că forma guvernării biserică a fost, este și va fi tot de una „monarchică“; éra de altă parte vine la aceea concludsiune greșită, că „deci în ierarhie până aci nu

era nici o gradațiune, episcopii, presbiterii, că nu era lipsă“, venind ast mod în contradicție directă cu acel canon dogmatic al Conciliului Tridentin (Sess. XXIII. Can. VI.) citat și în articolul excepționat (p. 2.), în înțelesul căruia, are să fie anatema acela, carele ar ceteza să afirme, că în biserică catolică nu este hierarchia de instituțiune dumnezească. *constătătoare din episcopi, presbiterii și ministri*.

6. În cele următoare, admitînd G. S. „că în primi secolii ai creștinismului și în catacombe a fost autonomă și independentă biserică“: nu sînt totuși adevărate, cele ce le adauge dînsul, ca argumente, din al său, că adică biserică „a fost scutită de ingerința statului . . . căci din partea statului era ignorată“. Istoria celor trei veșuri prime, când creștinii se persecutau cu fier și cu foc, ori ce alta dovedește, numai aceea nu, că biserică pe timpul persecuțiilor ar fi fost scutită de ingerința statului, ori că din partea statului ar fi fost ignorată. Dar constanța eroică, cu carea biserică, trei veșuri continue, susținînd totă furia persecuțiilor, a triumfat asupra persecutorilor sîi seculari, este dovada cea mai eclatantă a afirmării independinței sale de ori ce putere lumescă. Ingerința statului în lumea largă pune și astăzi multe piedeci independinței autonome a bisericii. În Italia S. Scann Apostolic a fost despoiat chiar și de patrimoniul Sfințului Petru. Capul bisericii lui Christos, Pontificele Roman, se află și astăzi „Sub hostili potestate constitutus“. Dar pentru aceea, biserică cea zidită pe stîncă, în butul tuturor sfortărilor contrare, este independentă și astăzi, și pe cum scrie S. Ioan Chrisostom în epistola ad Eutychem: „Absit, ut vox Petri in illa unquam sede sua conticescat, in qua perpetuo vivens ille, ac praesidens praestat quaerentibus fidei veritatem“, pentru că sub durata asediului, nu stîncă se va sfărma, ci tot de una cei ce se vor lovi de ea.

7. Spre a demonstra, că „credincioșii au luat parte activă la toate afacerile primei biserice“. G. S. provocându-se la Faptele Apostolilor, ne pune înainte unicul cas al alegerii lui Mathia (nu pe cum zice dînsul, a lui Mateiu) de apostol, în locul lui Iuda vindătorul. Dar pe cum apare din Faptele Apostolilor (c. I. vv. 15—26) nici pe Mathia nu l'a ales poporul, pentru că din v. 23, numai atîta putem ști, că la propunerea lui S. Petru s'au pus doi în candidațiune, a nume Iosif, cel ce se chiamă Varsava, și Mathia „Și rugându-se au zis, tu Dómnice, cel ce știi inimile tuturor, aréță dintru acești doi pe unul, pe carele ai ales“ (v. 24.) Unde, dacă se va pune pondul pe cuvintele „aréță . . . pe carele ai ales“, va vedé ori și cine, că ce mai drept de alegere a eserceat aici poporul. Și aruncînd sortii: „a cădut sórtea pe Mathia (v. 26.).“ Alt cum, pe cum espune acest loc al Faptelor Apostolilor, S. Ioan Chrisostom, dar și din însuși contextul apare: ceea ce a făcut aici poporul în cauza alegerii lui Mathia de Apostol, nu o a făcut din drept propriu ci din indult apostolic special, și la mandatul direct a lui S. Petru. — Aceea-și să se zică și despre alegerea celor șapte Diaconi, despre carea este vorbă tot în Faptele Apostolilor (VI. 3.) unde să se pună pondul pe cuvintele: „Socotiti drept aceea fraților, dintre voi șapte bărbați mărturisiti, plini de Spiritul Sfinț, și de înțelepciune, pe cari să-i punem (adecă noi Apostoli) să-i

punem) preste trépta acésta. Nu dară poporul, ci însiși Apostolii le-a concredut Diaconilor și „slujba meselor“, și administrarea celor materiali, pentru că Apostolii i-au pus pe ei peste trépta acésta. — Pentru eschiderea în acésta privință a orî ce dubietăți referitoriu la timpurile apostolice, află de bine a însemna aici, că, pe cum cetim tot în Faptele Apostolilor c. XIV. v. 22.: „Și chirononindu-le (latinesce: Et cum constituissent) lor (Apostolii) preoți pe la biserică, rugându-se cu ajunări, i-au lăsat pe ei Domnul, întru carele au credut“; éra conform Epistolei S. Paul către Tit c. I. v. 5: „Pentru acésta te-am lăsat pe tine în Crit, că cele ce lipsește să le îndreptezi, și să așezi prin cetăți preoți, pe cum eu ți-am poruncit“.

8. Dar G. S. merge mai de parte și zice, că „praxa antică a fost în biserică, că la constituirea episcopilor a luat parte nu numai clerul bisericii respective și arhieriei comprovinciale, ci și poporul“. Pagubă înse, că nu ne spune G. S. că care, ce rol a avut într'acésta. Pentru că și la alegerile de ablegați dietali din timpurile noastre, pe cum și la alte alegeri, de comun se adună totă lumea, fără ca înse să aibă toți vot. Alt cum și însuși G. S. se desavnează pe sine, scriind, că „Sf. Nicolae prin sufragiu Episcopilor și aplausul poporului fu ales de Episcop la Myra“. Așa se aleg și Papii, Pontificii Romani, prin „sufragiu“ adecă „votul“ Cardinalilor; éra poporul entusiasmă, aplaudéază la alegerea lor sevârșită prin cei competenți. Éra exemplul lui S. Ambrosiu, la carele așiderea se provocă, numai atăta probéză, că constituirea lui de Episcop al Mediolanului, a fost efluxul unei minuni a lui Dumnezeu, pe cum este scris: „Din gura pruncilor și a celor sugători, ai sevârșit laudă“ (Psalm. VIII. 3. și Mat. XXI. 16.) pentru că între împrejurări ordinare (a se vedé Suriu Tom. XII. 7. Dec.) Ambrosiu, ca un funcționariu public nebotizat încă, n'ar fi fost nici capace de a fi ales de Episcop. Dar Ambrosiu, în urmarea minunii, carea n'a fost cu putință să nu-l frappeze și entusiasmeze și pe simplii spectatori cel mai răci ai alegerii, după multă resistință, în urmă s'a supus și el voiei cunoscute a lui Dumnezeu, mai înainte de toate primind S. Botez, ér după aceea lăsându-se a fi promovat treptat până la demnitatea de Episcop. — Unde este de însemnat, că conform disciplinei bisericesci din intervalul de la Conciliul Nicenu I. până la cel Constantinopolitan IV., carele a fost Conciliul Ecumenic VIII (anii 325—369) Episcopii s'au ales tot de una prin Episcopii comprovinciale, așa înse, că, ce privește poporul: opiniunea poporului a trebuit să se iee în considerațiune în acel înțeles, că Episcopii alegători, să nu-l alégă pe acela, carele în reputațiunea comună a poporului nu s'ar fi ținut vrednic de aceea; ér din contră, să-l alégă pe acela, pe carele opiniunea publică l-ar fi ținut de cel mai vrednic. Dar în acest înțeles, conform Epistolei 10. a lui S. Leo către Episcopii Provinciilor Vienese, a trebuit să se iee în considerațiune chiar și testimoniul „celor din a fară“ („qui foris sunt“), adecă și a celor ce stăteau a fară de sinul bisericii. I-a mai compețit încă poporul și dreptul „petiționării“ („facultas postulandi“) așa înse, că alegătorii să nu fie datorii a deferi postulatelor serintite și neînțelepte ale masei poporului, servindu-le de cinosură principiul

ul S. Celestin: „Docendus est populus, non sequendus.“ Care principiu este diametral opus principiului demagogic „Vox populi vox Dei“ a lui G. S., ca product al erei protestantice de pe timpul rebelului de trei zeci de ani, de mai târziu.

9. Nici aceea nu e adevărat, că, pe cum afirmă G. S. în coréspondința sa, Conciliul de la Efes (an. 431) ținut chiar sub Papa Celestin, cu dreptul denumirii Episcopilor. I-ar fi inzestrat pe Împăratul, fiind lucru sciut, că în acest Conciliu, numai contra lui Nestoriu, de afurisită memorie, s'a hotărît, că în Christos este o singură persoană, și că Preacurata Vergură este Născătoare de Dumnezeu. — E drept, că la anul 449. s'a mai ținut încă în Efes, sub Dioscor și un alt Conciliu, despre carele, ca despre un Conciliabul, ori Pseudo-Synod, în notele Severini Benii (apud Labbaeum, Tom. IV. Collect. Conc.) cetim că: „Theodosius imperator Chrysaphii eunuchi fraude et dolo inductus, usurpata sibi pontificia auctoritate, synodum oecumenicam contra jus et consuetudinem ecclesiae indixit, datoque ad Dioscorum Alexandrinum rescripto, eum Synodi praesidem constituit, concessa eidem facultate adducendi quos vellet episcopos, quique et Eutichetis causae contra Flavianum faverent“. Înse, ori ce să fi statorit un așa conciliu: acelea nu pot servi de directivă pentru dreptcredincioșii creștini.

10. Este de a se rectifica și opiniunea, ce o are G. S. referitoriu la dreptul de denumire ce-l exercităză unii dintre Împărații și Regii catolici în biserică, pentru că abstragând de la aceea, că cel denumit fără preconsisarea S. Scaun' nu-și pôte valida denumirea: însu-și dreptul de denumire se exercităză numai din indult apostolic, și ast fel e normat prin sancțiunile canonice. Chiar și Concordatul din 1855. dintre Sfinția Sa Papa Piu IX. și Maestatea Sa Francise Iosif I. ca Împărat al Austriei, Art. XIX. spune apriat, că: „Majestas sua caesarea in seligendis episcopis, quos vigore privilegii apostolici a serenissimis antecessoribus suis ad ipsam devoluti a sancta sede canonice instituendos praesentat, seu nominat, in posterum quoque antistitum imprimis comprovincialium consilio utetur“.

11. Multe ar mai fi încă de rectificat în acésta coréspondință, în proporțiune scurtă, a lui G. S. Dar mă voi mărgini numai la aceea, că, pe la finea coréspondinței sale, recomandând dînsul „a se face esperimentări cu sinódele mixte“, întru motivarea propunerii sale zice, că „îndreptățirea aceloră (a sinódelor mixte) a fost recunoscută de însuși Mitropolitul de piă memoria Dr. Ioan Vancea“; pe când Sinódele mixte, de cât pe adurmitul, n'au putut să aibă mai mare contrariu. Adurmitul Mitropolit Dr. Ioan Vancea, a nume, în 1861 a edat un opșor intitulat „Dialog despre Constituțiunea bisericii și despre Sinóde“. Din acest opșor să-l servescă lui G. S. de o cam dată de obiect de meditațiune, numai următoarele escerpte: a) Răspunzând adurmitul Mitropolit (pag. 85) la întrebarea „aș mirenii pot lua parte în Sinóde?“ scrie așa: „La desbaterea și detărurirea trebilor bisericesci numai aceia pot lua parte, cărora le sînt încredințate acelea, adecă, cari au căpătat și chemare și misiune spre acelea. Aceia, cari cu Sfințul Apostol Pavel pot zice despre sine: Așa să ne so-

cotescă pe noi omul ca pe nisce șerbi ai lui Christos și ispravnici ai tănelor lui Dumnezeu. Cărora le este zis: Mergeți în totă lumea și predicați Evangelia la totă creatura. — Înveștând să țină toate câte v'am spus vouă. — Cine ascultă pe voi, pe Mine ascultă, cel ce se lapedă de voi, de Mine se lapedă. — Cu un cuvint numai aceia pot lua parte la Sinóde, în cari se decid trebi bisericesci, cari sînt: puși de Spiritul Sfant Episcopi, să guverneze biserică lui Dumnezeu, carea o a căștigat cu scump sângele său. — Convenirea altora la deciderea trebilor bisericesci a fară de aceia, cărora le sînt încredințate acelea, și după natura lucrului este superfluă, este fară de scop, în cât se privește la trebile bisericesci, — de ore ce aceia, cărora nu le sînt acelea încredințate, nici sciă, nici pot, nici au drept să conlucre la deciderea aceloră. — b) Vorbind apoi în special despre Sinódele diecesane (pag. 95) conform scopului său citeză și resoluțiunea S. Congr. Concilii în cauza Oriolensi, carea sună așa: „An Episcopus possit ad Synodum vocare laicos? si eorum consilio uti velit. Respondit: Episcopum non posse“. — Tote acestea n'au lipsă de comentariu.

Dr Augustin Lauran.

Noutăți.

Dar preainalt. Maestatea Sa Ces. și reg. Apostolică s'a îndurat a aplacida din Casseta Sa spre scopul zidirei bisericii gr. cat. M.-Sânt-Anna 100 fl. Deci poporul meu credincios din acésta comună. Iși exprimă prin mine căldurosele sale simțeminte de recunoscință și mulțămintă pentru acésta binefacere maritimă; și promise solemn, că nu va întrelăsa nici o dată, întrunit fiind la sfințele rîngăciuni în acel Sion nou al Domnului să nu-și înalte oftările inimii sale la Tronul cerescului Părinte pentru viață fericită și îndelungată și Domnirea pacinică a acestui Mare binefăcătoriu. În numele credinciosului popor: Aron Matheiu paroh gr. cat.

De la Roma. Amintirea neuitatelor zile petrecute de Români la Roma, s'a eternizat încă prin două preafrumose ilustrate edate de „Tipografia“ din Sibiu, una representă momentul când prof. Urechie își rostese discursul său și neuitatele cuvinte „Roma este mama noastră!“ (o, de ne ar fi întru toate împrejurările!) ér cealaltă când primarul Romei zice delegațiunei române în forul lui Traian memorabilele cuvinte: „Poporul român este azi sentinela expusă a latinității în Orient.“ În acésta se vede foarte bine întregă delegațiunea română cu dnii Urechie, Tocilescu, Kalender etc. Recomandăm aceste „ilustrate“ devenite așa de comune tuturor.

Dar pentru școlă. Ill. Dn Br. Kemény Pál din Tăurenți pentru trebuințele școlii gr. cat. române din Acintiș binevoi a oferit 10 fl. din care sumă s'au și procurat cărți pe sama băeților și a învățătorului. Primescă maritimă donator și pe acésta cale sincerile noastre mulțăminte. *Învățătorul.*

Sedinte publice. Societatea de lectură „Andrei Șaguna“ invită cu totă onóra la sedința publică, ce se va ținé Lună în 29 Novembre st. v., în memoria Mitropolitului Andrei, în sala cea mare a edificiuului nou seminarial. — Tot atunci va aranja și Societatea de lectură „Petru Maior“ o sedință literară festivă în hotelul Lukács Ferencz din Budapesta. Contribuiriile benevole făcute cu acésta ocaziune în favorul societății se primesc cu mulțămintă și se vor chita publice.

† Necrolog. Ioan Pop preot gr. cat. în Decea a repausat la 4 crt. în etate de 47 ani, în al 19-lea an al fericitei căsătorii, servind la altarul Dnăi 19 ani.

În veci amintirea lui!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Viața și operele lui
Andrei Murășan.

(Continuare.)

VIII.

Caracterizare generală.

Descrierea fizică. Portul. Românul, politicul, învățătorul, profesorul și oficialul. Sentimental moral. Recunoștința. Omul de societate. Capul de familie. Poetul. Maioreșu și Duică contra lui Murășan. Apărarea lui. Murășan este poetul națiunii.

În urmă să resumăm în Andrei Murășan toate trăsăturile omului și ale poetului și să-l privim la un loc din toate punctele de vedere.

Andrei Murășan era de o statură mijlocie, binefăcut și gras, cu față mare ovală, plină, sănătoasă, blondă-rumenă, în barbă cu o gropiță, cu buze regulate, cu nas ascuțit, dar regulat și artistic, cu ochi vineți închiși, plini de o rară frumusețe și vioiciune, cu păr creț castaniu, purtat cu cărare și dat la o parte, cu sprâncene groase îmbinate puțin cam ridicate, cu mustețe mari groase, cu virfurile împrenate în favorișii creți dați spre față înainte și duși de sub barbă de la o ureche până la alta. ¹⁾

Etă trăsăturile fizice, în care se reoglindesc exteriorul lui Murășan cel vechiu. Portretul lui, care se poate vedea prin diferite foi și reviste, este din timpul nefericirii, din timpul, când deja era confus, și când l-au posat mai mult cu forța, ca să rămână pentru timpurile viitoare, prin urmare acel portret nici nu redă cu fidelitate pe Murășan cel vechiu, ci pe omul suferințelor, schimbat, întunecat și moros, până când în totă înfățișarea lui, în căutătura și conversațiunea lui timbrul caracteristic este veselie și vioiciunea.

Umbletul său era frumos, oblu și ușor, ér palid și bolnav în totă viața sa n'a fost până pe timpul bôlei sale sufletești.

În port era de tot simplu; în deosebii iubia vestmintele negre sau de coloré închisă; ura și lăcșul și moda, dar umbra tot de una curat și cu gust îmbrăcat; asemenea nu suferia uniforma și nu o îmbrăca de cât numai la solemnități oficiose, ér mânuși nu purta nici o dată.

Însușirile sufletești ale sale încă sînt toate alese și frumoase.

Ce influință au avut părinții asupra lui, nu se știe, în poezia sa despre așa ceva nu aflăm îndreptar. Peste tot el în poezia sa nu amestecă raporturile sale familiare. Din ast punct de vedere și pe această cale nu-i putem cunoșce individualitatea, — ér alte urme explicative nu avem.

Născut din popor se află sub influința aceluia. Pe acela l-a iubit mult; l-a iubit poezia, l-a stimat obiceiurile, datinele și portul.

Ca Român mult și mai pe sus de toate și-a temut libertatea națională. A luat parte în suferințele națiunii române și s'a luptat pentru drepturile aceleia. Dovadă întregă activitatea sa politică reprezentată prin ar-

ticiii din Gazeta Transilvaniei, unde el numai artiști de politică scria; dovadă întregă poezia sa de la început și până în sfârșit. Între ori ce împrejurări el rămâne „Român verde ca stejarul” și neclintit, chiar și în oficii străine.

Pe terenul politic este radical; el vre numai Român liber în pământ liber. Ținuta sa politică se reoglindesc în destul în poeziile sale. Ca supus politic este aderent al Austriei, un devotat sincer al dinastiei domitoare, dar când vede, că națiunea română este numai amăgită și promisiunile rămân numai promisiuni goale, fără ca acelea să se împlinescă, atunci se clătină în el acest sentiment, dar numai pentru ca în poezia sa după aceea érá-și să renască, salutând și de două ori pe capul dinastiei.

Ca învățător și profesor este părintele adevărat al elevilor săi; afecțiunea față de ei o duce chiar și în poezie; el este pedagog bun; se ocupă și cu literatura pedagogică, având în tot de una nobilul interes de promovare, creștere bună la noi la Români.

În oficiu el este prompt, punctuos și harnic, prin ce câștigă lauda superiorilor; a fără de oficiu cu sdruncinarea sigură a sănătății sale scrie ziua noaptea la Gazeta Transilvaniei, Fôea pentru minte, inimă și literatură, Telegraful Român, și la unele foi din România.

În ce-l privește sentimentele morale, este riguros și plin de credință. Evlavios și bisericos cum era el, în tot timpul petrecut în Sibiu cerceta regulat în toate Duminicile și sêrbătorile biserica română greco-catolică și lauda pe Domnul cu versul său plăcut. Poeziile sale în tot timpul respiră un refugiu sigur la Dumnezeu, la care află mângăere și speranță, și acesta este efectul creșterii religioase din Blaș și a studiilor sale teologice, care îi împrumută cele mai nobile și mai sublime idei și întorsături din poezia patriotică și filosofică. Dovadă despre sentimentele sale morale și multul bine manifestat, în calitate de translator și concipist, față de cei amăriți, apăsăți și necăjiți; el ajutură bucurios pe ori cine și cu statul și cu fapta; ér în fața binefacerilor primite este tot de una grat și recunoscător.

Etă un exemplu!

Binefacerile profesorului său Nicolae Marcu, cu a căruia ajutor se susținu în timpul studiilor sale filosofice la Blaș, gravă în inima lui sentimentul de recunoștință și grațitudine pe întregă viața. Drept aceea casa lui Murășan a fost tot de una deschisă înaintea lui Marcu și în Brașov și în Sibiu.

După băile de la Vâlcele Marcu de regulă este ôspele lui Murășan, unde primit cu grațitudine și afabilitate se simțe de tot familiar.

Când în 1843, mestecându-se și Marcu în monstruosul proces, ce a urmat după regretabilele turburări inscenate contra prea bunului și prea meritatului episcop Ioan Leményi, trebuie să părăsescă Blașul dimpreună cu alți profesori: el își lea refugiu la Brașov în casa lui Murășan, unde fu primit cu dragoste și scutit de toate neplăcerile opiniunii publice.

În Sibiu încă îl vedem pe Marcu în casa ospitală a lui Murășan, până când guvernorul Wohlgenuth, îl intiméză, să depărteze pe Marcu de la casa sa, ca nu cum va pentru un resvrător și preot neascultător să-și periclitaze oficiul la guvern. Pentru evitarea unui conflict serios cu Wohlgenuth, Murășan încuartiréză pe Marcu la un cunoscut al său cu numele Sântion, dar și aici îl cercetéză aproape în totă ziua.

Cât de mult l-a iubit pe binefăcătorul său de odinioară, apare și din împrejurarea, că Murășan chiar și în timpul de confuziune se ocupa și fantasa a dese ori cu el. ¹⁾

În societate Murășan este un bun amic; casa sa este cercetată de o mulțime de amici, toți persoane distinse la rindul lor, dintre cari amintim, în timpul petrecerii sale la Brașov, pe Popasu, Ioan Bărac, Ioan Mețianu, protopop în Zernescl, acum mitropolit la Sibiu, Iacob Murășan și George Bariț, durere înse că relațiunile de amicitie avute cu Bariț, mai târziu în urma suspiciunilor politice, se curmară și se înalță între ei un părete despărțitor ridicat de cea mai nedumerită ură. În Sibiu trăia în relațiuni amicabile cu Aron Florian, întemeetorul Telegrafului Român, cu Grigorie Pantasi, căruia l-a dedicat chiar o poezie frumoasă, cu Vasiciu, comisarul școlastic pentru școlile neunite, cu Pavel Dunca, consilier guvernial, cu Gavril Vajda și alții. El este sufletul societății, vesel și plăcut, de unde îl și numesc „grădina de flori.”

Mai târziu înse devine pesimist și misantrop.

În familie este soț blând și plăcut; nu se iriteză nici o dată; cântând iesă, cântând întră, cântând adorme; cântarea, poezia, cărțile, florile, trandafirul și măgheranul, soția și copiii, acestea sînt distracțiunea lui în familie; ca părinte esemplar și de model el pune mare pond pe creșterea copiilor, în deosebi pe ascultare și pe învățarea limbii românescl, nesuferind să vorbescă în casă altă limbă, de cât cea românesclă; a fără de acesta are tot de una în vedere bunăstarea și viitorul familiei; martor e prefața poeziilor din 1862; martor e epistola către Bărnuț din 4 Nov. 1855. Pe ori ce cale vre să asigure viitorul familiei sale, din acesta cauză nu primesce nici invitarea lui Bărnuț de a merge profesor la universitatea de la Iași, unde i-se oferă multă ocaziune spre cultivarea poeziei.

*

Ca poet unii zic, că este mare, genial, ne mai ajuns; alții că nu are talent pentru acesta. Ca apărători ai săi amintim pe Valer Branisce și Aron Densușan, din care adese ori am citat, ér ca advêrsari ai talentului, simțului poetic și gustului estetic al lui Murășan, amintim pe Tit Maiorescu și pe G. B. Duică.

(Va urma.)

Prof. Ioan Raț.

¹⁾ Comunicat de vêduva poetului.¹⁾ Comunicat de vêduva poetului.

Burul van het Roer.

Istorisire de călătorie

de

Carol May.

(Continuare.)

Îmi aduceam bine a minte de vâgăuna aceea și grăbiam drept spre ea.

„Eă mă duc colo din colo,” zisei lui Quimbo arătând spre laturea de dincolo după ce ajunserăm neobservați până acolo.

„Când voi împușca, tu vei ucide pe un Zulu și nu vei lăsa pe Anglez, să scape. Îmi cantă, să pun mâna pe el!”

„Quimbo fac mort tot întreg Zulu și țin pe Anglia așa!”

El prinse arborele cel mai de aproape, ca și cum ar voi, să-l sugrume, și într'aceea făcu o mutră, cu care ar fi putut, să fugărească și o năluca.

Mă furiașă de acolo. Dacă am ajuns dincolo, chiar voiam, să plec tușiul în lături, pentru ca să pot privi bine, pe când voi pușca; dară acum pocni în partea lui Quimbo tușiul, și se auzi sgomot mare. Cafărul în rivna sa pașise pre înainte spre margine și cădu chiar între Zuli cu o buibitură, ca și cum ar fi cădut din înălțime un ipopotam.

„Aă, o, o, pădurea nu sint tare! O, o, Quimbo sint prost Quimbo!” strigă sculându-se repede.

Zulii aă fost forte surprinși, când aă vădut, că un necunoscut sosese la el în modul acesta; dară sir Hilbert Grey îl recunoscă, și dacă le-a zis câte va cuvinte, ei se aruncară pe oșpele său. El își perduse lancea, dară ținea măciuca în mână, și în clipa de primejdie i-se trezi curajul.

„Ce — cum?” strigă el. „Zulu vreți omori viteaz Quimbo? O, o, aci sint măciuca de Quimbo!”

Lovitura lui cea dintăi nimeri pe unul din vrășmași așa, cât pe loc cădu la pământ; dară cei alalți patru îl apucară. Eă descărcați amindouă țevile și sării apoi jos. Sosii chiar destul de timpuriu, pentru ca să văd, cum Anglezul dispare în tuși; el mai preferi, să fugă, de cât să se folosescă de pușca sa, de cele două cuțite și de cele trei pistole ale sale. Pe acela din Zuli, care întârziase mai tare, îl aruncă Quimbo la pământ, éă eă grăbi în urma taînucului sir. El sărise la cal, se aruncă pe unul și fugi în sărite. Cei alalți cai nu erau legați și primiseră o dresură rea: ei se spăriară și porniră în urma călăriei Anglezului. Nu-mi rămase alta, fără să mă întorc la Quimbo. El era cuprins cu aceea, că aduna, cele ce aveau la sine cei patru morți. Vădându-mă se postă înaintea mea cu fața unul triumfătoriu.

„Văd mynbeer, că Quimbo sint frumos, sint bun și viteaz? Mynbeer am pușca mort doi Zulu, și Quimbo încă am omori doi Zulu. Quimbo sint mare viteaz ca mynbeer!”

„Dară Quimbo sint prost Quimbo!” repetii cuvintele lui proprii. „Quimbo cade de colo jos, și de aceea mi-a scăpat Anglezul!”

„O, o, mynbeer, Anglia vin éă!” mă mângăia, și eă nu puteam, să fac alta, fără să mă îndestulesc cu mângăierea acésta.

Sicucuni a bună samă auzise cele două descărături. Nu suferia indoelă, că el venia la deal pe valea, pe care apucase Anglezul la vale, și așa puteam, să calculez cu siguranță, că el se vor întâlni. Atunci regelui îi era ușor, să prindă unul din cai, și așa în nici un cas nu mai aveam, să-l revăd de astă dată. De aceea mă hotărîi, să părăsim locul acesta, și acésta cu atât mai virtos, de ore ce vremea se apropia de însérat.

Morții puteau, să rămână aci până mâne. Pe mâne voiam, să trimit aci câți va Otentoti, să-i îngrope. Nu eram dispuși, să ne încărcăm cu obiectele cucerite; le ascunserăm deci la o anumită depărtare în desis. Numai scutul lui Sicucuni îi cantă lui Quimbo, să mi-l ducă; trofea acésta nu

voiam adecă, să o espun primejdiei, de ore ce hotărîsem, să o duc cu mine în patrie.

Ajunserăm la caii nostri, încălecarăm și pornirăm a casă. Dacă am ajuns pe înălțime acolo, unde zăcea mistrețul, Quimbo se pogori de pe Brabantin.

„O, frumos, bun! Acum trag cal scrófă. Quimbo fac mare frumos sərbătore de învingere și frig scrófă, mâne scrófă cu Otentoti!”

Îl lăsai, să aranjeze el singur lucrul, la care Brabantinul a bună samă se îmbia cu obiceiuita sa răbdare. Eă pornii mai cu de grab înainte. Pe cale observai, că fugariul Anglezului cel împușcat de mine dispăruse deja. Dacă am ajuns în curte, îl vădui acolo. Otentoti îl tîrîseră deja la vale, pentru ca să-i tragă pelea și să-i mănce carnea.

Bolnava ședea în scaunul cu brațe. Îngrijirea nu o lăsase, să se culce din noă. O liniștii, și ea îmi spuse apoi, că lucrurile, cari s'au aflat în traista Anglezului cea aninată de șea, le-aă grijit bine. Mă hotărîi, să le supun unei cercetări, da de voiă da de vre o deslușire asupra scopului, pentru care aă umblat Zulii pe aci.

Promisei, că preste nopte voi pune paznici și voi purta și în alte chipuri grije de siguranța coloniei. Așa se puse apoi Ieffrouw Soofte, să odihnescă, de ce și avea lipsă. Miete în dată după întorcerea sa purtase grije, să se delature cele două trupuri și să se curățescă în odae toate urmele luptei. Acum era cuprinsă în bucătărie, și eă până la cină mă dusei în chilia mea.

Dacă a însérat, aprinseră în curte două focuri mari. La ele fripse servitorimea cafără și otentoti „scrófă”. Quimbo o jertfi poștei generale de mâncare spre sərbătoria învingerii noastre.

III.

Lucrurile, cari aă fost în traista Anglezului, le luasem cu mine în chilia mea. Simțiam, că între ele voiă da de deslușiri asupra evenimentelor de astăzi. Lucrurile acelea erau nise obiecte de toaletă pe sama unui gogoman, cari în țara Cafărilor nu erau de nici un folos. Mai aflai între ele și un portfoiu și nu ochian rău.

Portfoiul a fără de nise notițe diferite și fără de moment mai cuprindea și câte va epistole private, cari toate erau adresate sirului Hilbert Grey în Kingsfield și purtau sigilul din Capstadt. Le cetii. Ele nu erau vrednice de atăta atențiune a fără de una, la cetirea căreia îmi bātu la ochi stilul forte forțat, care contrasta forte mult cu concipiarea celor alalte, cu toate că și ea venia de la același auctor și era scrisă de aceeași mâne. Într'insa era vorbă despre un ochian și despre o căciulă de pele de rinocor, dară nu puteam, să pricep limpede, ce rol aveau, să jöce aceste două obiecte în epistolă. Vor fi ore, să se întelégă căciula Anglezului și ochianul, care-l țineam în mâne? Esaminai, cercăi și asemănai și făcul în sfârșit descoperirea, că epistola a fost concipiată așa, că adevăratul ei cuprins ieșia la ivelă, dacă cetiam mai întâi rindurile cele cu soț, éă apoi cele fără soț. Prin acésta epistola dobindi pe sama mea o însemnătate mare. Ieși adecă la ivelă, că sir Hilbert Grey din Kingsfield era reprezentantul unei fabrici de arme, carea din comisia guvernului englez avea, să facă o liferăție de puscă, patröne, plumb și praf de pușcă Zulu-Cafărilor, celor ce se adunau din colo de munții Rand. Pentru ca epistola acésta să rămână nebănuită, i-aă dat concipiarea aceea măiestrită și o aă vîrit între cele alalte; ea era a bună samă îndreptată cătră un agent englez, care petrecea la Zuli, și îndruma la amănunte și instrucții mai de aproape, cari erau scrise în două esemplare, din cari unul se afla în ochian, éă cel alalt sub cuptușela căciulii lui Grey pentru cazul, dacă s'ar întâmpla, ca exemplarul cel dintăi să péră.

Firesce că pe loc descompusei ochianul și aflai într'insul o colă scrisă, carea era

rotulată și vîrită în ochian. Ea era adresată unui locotenent Mac Klintok. El primia într'insa îndrumarea, să trecă cu o cetă de Caferi preste pasul Kers, pentru ca în o zi hotărîtă să se întilnescă la muntele Aetter cu transportul și să-l însoțescă apoi preste Rand. Din o notiță scurtă relesia, că Zulii în dată după sosirea armelor vor ocupa pasul Klei, pentru ca să impedece pe Burii de din cöce, să nu sară într'ajutoriu soților sêi celor de dincolo.

Din toate acestea ieșia la ivelă, că röscolă Cafărilor, carea amenința, era urmarea influințelor engleze, și putea, să se supună, că Anglezii aă trimis mai mulți ofiteri, cari să se îngrijescă de conducerea strategică a întreprinderii.

Dară cum a ajuns ore Sicucuni aci și cum aveam, să-mi esplic petrecerea acestui sir Hilbert Grey cu el? La întrebările acéstea epistola nu-mi răspundea. Aă fost a bună samă momentöse motivele acelea, cari l-aă îndemnat pe regele, să trecă munții însoțit de ömeni așa de puțin. Nu mă îndoiam de loc, că am, să încunoscitez pe Kees Uys și pe Burul van het Roer despre cele întâmplate și despre transportul de arme.

Mă gândiam încă asupra lucrurilor acestora, pe când mă chemă Miete la cină. Cinai numai cu ea, căci pe Ieffrouw Soofte o împedea böla ei, să ședă cu noi la masă. Abia acum avui prilej de a afla împrejurările mai de aproape ale atacului lui Sicucuni. Fata îmi multămi din noă pentru ajutoriul venit la timp potrivit și adause apoi:

„Nu credeam, că ne amenință vre o primejdie, căci mai întâi sosise numai un Zulu, și acesta a fără de aceea a fost depus însemnele viței sale, și noi de aceea și socotisem, că ele un Fingo.”

„L-a trimis Sicucuni înainte, să spioneze. Ce pretext a avut?”

„A întreat, dacă pöte, să capete de lucru aci, și a voit, să scie, dacă e a casă Burul. Noi avem ömeni destul, și fiind că Ian nu e a casă, mi-a căutat, să-l dimit.”

„Si el s'a și dus pe loc?”

„Nu. El observase lanțul, care-l port aci, și m'a întreat, cum am ajuns la el.”

„Si i-ai spus-o?”

„Da. El privi apoi la mine cu o privire rea și se duse. La câte va minute după aceea se întorse cu Sicucuni și cu al treilea Cafăr.”

„Cunoscut-ai de mai înainte de acésta pe Sicucuni?”

„Ba; nu-l vădusem încă nici o dată.”

„Ce pretext a spus referitoriă la visita sa?”

„El a întreat de Ian și voia, să scie, când a pornit, și cine l-a însoțit?”

„Si dta i-ai dat deslușirile acéstea?”

„Cum ași fi putut, să o fac acésta? M'a amenințat cu mörtea, dară eă mai bucuros ași fi murit, de cât să tradez pe Ian. Döră el se întilnesce cu căpeteniile, numai pentru ca să se sfătuescă împreună cu privire la năvălirea asupra Zulilor și să întrebe pe Sömi, dacă vre, să fie regele Zulilor.”

„A! Sömi va, să se înfățișeze? Asta e o nouitate momentösă! Gândiam, că nu sciaii nimica despre locul, unde petrece.”

„Ian și Kees Uys sciaii tot lucrul acesta. Sömi aflase loc de adăpostire colo sus cătră mésză nöpte la poporul Macna.”

„Si numai după aceea a început Sicucuni, să grăescă despre lanțul acesta?”

„Da.”

„Si cređi dta, cele ce ți-a spus despre el?”

„Nu scii, dacă am, să le cred. Numai muierilor de bărbați vestiți li-se dá voe, să pörte lanțuri de acéstea. Asta mi-a spus-o Ian. Ieffrouw mi-a fost în tot de una o mamă bună, dară eă totuși m'ași bucura nespus, dacă ași cunösc pe tata.”

„După cum a zis Sicucuni, Sömi ar fi tatăl dtale, și dacă Burii vor reuși cu planul său, atunci dta vei fi o fată de rege.”

„O, mynheer, nici chiar dacă ar fi adevărat lucrul acesta, nici chiar atunci nu aș fi mândră. Tatăl cel cerese dispună despre mine, cum îi va fi voea!”

„Așa e bine, fiica mea! Dumnezeu căr-muesce soarta poporilor și chiar și pașii fiesce căruț om. Dară acuma mi-se pare, că vîd limpede scopul, care a adus pe Sicutuni aci.”

„Ce ți-se pare, mynheer?”

„Mi-se pare, că el a aflat, ce plănuese Buriș cu Somi. El pare a fi înțeles chiar și aceea a cercetat farma, ca să se convingă, dacă s'a început deja conferința. Nu ți-a spus și aceea, că Ian are, să moră? El trebuie deci, că știe, unde poate, să-l afle.”

„O, mynheer, dă bagă spațimă în mine.”

„Fac numai concluziile mele, și e bine, dacă omul cunoaște primejdia, carea-l amenință. Cine a știut ceva dintre cei de pe farmă despre conferința aceasta?”

„Numai Ian, mama și eu.”

„Nici unul dintre Caferi și Otentoși?”

„Nici unul.”

„Și totuși trebuie, să fie așa. Veți fi grațit despre lucrul acesta, și ore cine a ascultat în taină. Sicutuni știe toate, și fiind că a venit la dvăstre, putem, să supunem cu siguranță, că el știința aceasta o a primit de aici. Între oamenii farmei se află un trădătoriu. Gândește-te bine, pe cine am pute, să-l bănuim!”

„Nu știu pe nici unul,” zise, după ce se gândise. „Oamenii noștri toți sînt probați a fără de Macololul Cemba, care a venit la noi nu de mult. Dară acesta e așa de sirguincios și ascultătoriu ca și orî care altul; el nu poate, să fie trădătoriu.”

„Un Cafer sirguincios? O raritate mare și bătătoare la ochi! Voiți, să grăesc cu el. Poate chiar prin sirguința aceasta a voit, să se furișeze în încrederea dvăstre. Dară știți, că mâne diminetă vî voiți părăsi?”

„Ne veți părăsi, mynheer? — Și așa de iute?”

„A bună samă. Vă amenință o primejdie, și eu mă duc, nu pentru ca să vă părăsesc într'însa, ci pentru ca să o abat de la dvăstre. Voiți, să cerc pe Ian și pe Buriș și să le duc seire. Anglezii trimit Zulilor arme și muniție; transportul acesta are, să li-se iea. Și a fără de aceea nutresc bănuela, că Sicutuni nu a venit preste munți fără de însoțitori mai mulți. El pare a cunoște locul, unde se ține conferința, și a voi, să năvălescă asupra lor. Dați cu socotela, că oamenii, pe cari i-a avut cu sine, au fost numai o parte a cetelii lui.”

„De cum va lucrul acesta e adevărat, mynheer, atunci Ian se află în primejdia cea mai mare, și noi avem, să-ți mulțămim, că îl cerci, ca să-l avertizezi.”

„Chiar asta voiți, să o fac. De altmintea cu cât e primejdia mai mare pentru el, cu atîta este ea mai mică pentru dvăstre; căci dacă Sicutuni pornesce împotriva Burilor, atunci într'aceea nu aveți, să vă temeți aci de el.”

„Dar dacă va, să ne atace, mai înainte de ce ar cerca pe Ian și pe Buriș?”

„Asta nu o va face, sau cel puțin nu-mi vine, să cred, că o va face. După cele ce s'au întimplat, dînsul știe, că noi aci ne-am înțeleptit din esperință, și chiar și dacă ar voi, să cerc o al doilea atac, chiar și atunci i-ar căuta, să se întorcă mai întâiu la al sîi, era acesta pretinde că va vreme, de și nu pot, să spun, unde petrec oamenii lui. El știe a bună samă, că conferința Burilor s'a început deja, și va purcede mai înainte de toate în direcția aceasta, pentru ca numai după aceea să se întorcă la farmă ca învingătoriu. Cu toate acestea nu veți întrelasa, să vă îngrijii cât de bine de siguranța dvăstre. Așa e, că în curajul servitorimii nu puteți, să vă încredeți?”

„Nu. Otentotul e în tot de una laș, și puținii Caferi, pe cari îi avem aci, nu sînt de ajuns.”

„Atuncia va cănta, să cereți ajutoriu de la vecini. Locuesc ei de parte de aici?”

„Nu. Până la vecinul Zelmst ajunge omul cu un cal bun în o oră și până la cei alaiți în o oră și ceva. Voiți, să trimit în dată soli, și le voiți da de seire, că —”

„Le veți da de seire? Nu așa. Solia să nu o trimiți cu graiul viu, căci bănuiesc pe un trădătoriu între oamenii dvăstre. Mai bine scrie câte va rînduri și le trimite vecinilor.”

„Asta a bună samă e mai sigur. Nu suferă îndoelă, că Zelmst va veni însuși pe loc; Hoblyn trimite pe cei doi ficioari al sîi, și Mifer va trimite pe baas Ieremias, și acesta a bună samă va aduce cu sine câți va Caferi.”

„Așa nu-mi mai restă alta, fără numai să află calea, pe care, pot, să ajung la Ian. În dată ce va sosi ajutoriu, eu voiți porni.”

„Cunoști munții Raaf, mynheer?”

„Îl am însemnat foarte bine pe cartă mea.”

„Calea până la el nu o cunosc, dară —”

„O voiți găsi ușor. Cartă e foarte bună.”

„Sînt patru munți. Între al doilea și al treilea e o vale dublă, carea o desparte o spinare de înălțimi, ce e învescută numai cu arbori mici și cu tușiș. Numai un arbore singuratic de lemn puturos se vede deja de de parte. Dacă ai ajuns la el și pogori chiar de la el în jos în valea apusană, după două sute de pași ajungi la o kloofă¹⁾ scurtă și pezișă. Într'însa e conferința. Când te veți apropia, a bună samă te vor observa, căci Ian mi-a spus, că lângă arbore stă neîncetat o straje.”

„Descripția e destul de limpede, nu voiți rătăci. Și acuma trimite solii la vecini. Ei într'aceea voiți face o revistă și voiți pune pentru nopte câte va străji.”

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Calendarul Minervei pe 1900, mică enciclopedie populară a vieții practice, anul II. București, prețul 80 cr., pag. 192, are 100 de ilustrații, între cari 3 clișeuri în color, familia regală a României, *Mater Dolorosa* de Guido Reni, *Moise* de Michael Angelo și *Colleoni*, statuă equestră, apoi harta orașului Iași, și multe alte ilustrații mai mici, toate de o execuție nevedută încă la noi. Printre mulțimea de ilustrații e și portretul Episc. Dr Radu, a Mitrop. Mețianu, Episc. Popea, a lui Bredician și Catedrala din Blaș. Calendarul ca o frumoasă panoramă e neîntrecut, ca text înse lasă de dorit; sînt 2 poezii de Lecca și de Rosetti, alte bucăți de literatură nu sînt. Ceea ce lipsește calendarului e caracterul, ținta ce o urmăresce, scopul pentru care e făcut, aceea s'a trecut cu vederea. Ca o enciclopedie populară, credem că nu e potrivit, esentarea grafică, hârtie și preț, îi deschid ușile caselor inteligente, — nu face înse nici pentru aceștia, căci îi lipsește piesele de literatură frumoasă: novele, povestiri, poezii ș. a.

Recomandăm editorilor, ca din acest prea frumos calendar, pentru care de bună samă fac multă jertfă, să pregătescă pe viitor o carte de salon, care să se găsească cu fală pe mesele inteligențelor noștri. Și o pot face cu ușurință publicând piesele mai alese din cele apărute în decursul anului. Dar și până atunci îl recomandăm tuturor.

Calendarul poporului pe anul visect 1900. Anul XV. Sibiu, edit. Tipografiei, 155 pag. fără inserate, prețul 20 cr. E cel mai lătit și de o dată și cel mai bine redactat calendar din celea apărute până acum. Ca

¹⁾ Văgăună.

și în trecut nota naționalistă, e ceea ce a dirijat pe redactorii lui. Tot ce a atins viața românească în decursul unui an, toate suferințele, toate bucuriile de cari au fost stăpâniți, toate le găsești aci înșirate ca și într'un lanț cu măiestrie alcătuit. Piese de cetire sînt admirabil alese din Carmen Sylva, Cosbuc, Îndita Secula, din esecenta broșură „Tragedia Calvarului” ș. a. Aci e și inomisul „Răvaș”, pe care sînt încreditate toate întîmplările anului trecut. — sînt și versuri, povețe economice, snove și chipuri din lumea românească ori portrete de bărbați fruntași, capete nicoronate ș. a. Aci e și părechea Butean din Ciomacoz, cari în timp scurt au făcut fundațiunii de aproape 20 mil. fl. A fără de acestea rubricile necesarii unui calendar, posta, telegraf, țîrguri și multe inserate.

Ne împlinim o plăcută datorință dorind ca acest calendar bun și ieftin să ajungă în mâinile tuturor oamenilor cu carte din orașe și sate. Țăranii noștri ori de câte ori îl vor deschide în decursul unui an, vor ave tot de una prilej să învețe și să-și câștige nouă cunoștințe.

Se află de vînzare și la Tipografia noastră, unde de alt cum se găsește tot soiul de cărți românești. A.

A apărut și se află de vînzare la **Tipografia seminarială din Blaș:**

Henry Bolo: *Tragedia Calvarului* tradusă de membrii societății de lectură „Inocențiu Micu Clain” a teologilor din Blaș. Edit. societății, pag. 287, prețul 2 corone.

Judita Secula n. Truța: *Din vremuri apuse*, București 1899, pag. 110, prețul 1 leu.

Istoria legii nouă de Dr V. Szmigelski, tom. I. Tineretele lui Isus. Isus ca profet. Tomul acesta în 8° mare are 399 pagini și costă fl. 2.

Posta Redacțiunii. P. G. în R. n. Cât ce vom dispune de loc. — N. R. în A. Bine! Ca și mai înainte. Salutare.

Editor și redactor răspundător:

Dr Vasile Suciu.

(54) 1--1

P. T.

Am onore a aduce la cunoștința Onoratalui Public, cum că prăvălia mi-am mărit-o introducînd din nou tot felul de articlii de marfă aparținători **model de dame**, aducînd tot felul de **stofi moderne** ieftine și de **calitate bună**.

Tot o dată mi-am mărit în general prăvălia mea, în cât subscrișul pot servi On. Public cu tot felul de articlii de **specerie, porțelanerie, sticlărie, galanterie**, pe cum și de **vestminte gata de domni și copii, ghete, pălării, albituri, mănuși de domni, dame și copii etc.**

Asigurînd On. Public despre **marfă proșpetă și bună, serviciu prompt și prețuri solide**, în speranță, că On. Public intru toate va fi îndestulit cu mărfurile mele și cu prețurile lor, și cu serviciul prompt mă rog pentru o cercetare cât mai desă.

Blaș 1899.

cu distinsă stimă:

Salamon Sinberger,
comerciant.
